

Jyväskylän kaupungin lausunto peruspalvelujen valtionosuudesta annettavien lakien muuttamisesta

Jyväskylän kaupunki vastustaa hallituksen lakiluonnoksessa esitettyjä pysyviä valtionosuusleikkauksia. Jo hallituksen esityksen perusteluissa todetaan kuntatalouden tilanteen pysyvän haastavana lähivuosina toimintamenojen kasvun (erityisesti kuntien työllisyysmenot ja toimeentulotuen kuntaosuuden kasvu), korkean investointitason sekä valtionosuuksiin kohdistuvien leikkausten vuoksi. Vaikka verotulojen kasvun ennustetaan vahvistavan kuntien vuosikattetta tulevinä vuosina, ei tulorahoitus riitä kuitenkaan kattamaan investointeja, ja toiminnan ja investointien rahavirran ennustetaan olevan lähivuosina negatiivinen. Tästä kuntatalouden tilannekuvasta huolimatta esityksessä ehdotetaan tehtäväksi uusia pysyviä valtionosuusleikkauksia 93 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi ehdotetaan jatkettavan vuodesta 2026 alkaen pysyväksi tarkoitetun 75 miljoonan euron vähennystä vuonna 2026 toteutettua kohdennustapaa noudattaen.

Esitetyt valtionosuusleikkaukset kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin eivät tasapainota julkista taloutta, vaan ainoastaan siirtävät valtion kunnille säättämien peruspalveluiden kustannukset entistä suuremmalta osalta kuntien itse maksettavaksi. Hallitusohjelman mukaan: ”Valtio sitoutuu kompensoimaan kunnille asetettavat uudet tehtävät ja velvoitteet sekä mahdolliset tehtävien laajennukset rahoittamalla ne täysimääräisesti tai purkamalla muita velvoitteita. Nyt esitetyt valtionosuusleikkaukset rikkovat tätä hallitusohjelman kirjausta.

Kuntien vuoden 2026 lopullinen valtionosuuslaskelma sisältää seitsemän tehtävämuutosta tai -laajennusta, joiden vaikutus on kuntien laskennallista valtionosuutta nettomääräisesti 68 miljoonaa euroa kasvattava. Uusiin tehtäviin osoitettiin yhteensä 72 miljoonaa euroa lisärahoitusta ja normikevennysten perusteella rahoitusta vähennettiin noin neljä miljoonaa euroa. Vuodelle 2026 tehty 75 miljoonan euron leikkaus vei tehtävälaajennusten tuoman lisän kokonaisuudessaan pois. Pysyväksi tarkoitetun leikkauksen vuoksi, kunnat joutuvat itse rahoittamaan tehdyt tehtävälisäykset myös tulevinä vuosina.

Kuntien vuoden 2027 ennakkollisessa valtionosuuslaskelmassa listataan edelleen 10 tehtävämuutosta tai -laajennusta, joiden vaikutus on kuntien laskennallista valtionosuutta nettomääräisesti 44 miljoonaa euroa kasvattava. Uusiin ja laajeneviin tehtäviin ollaan osoittamassa yhteensä 48 miljoonaa euroa ja tehtävien ja velvoitteiden vähentymisen perusteella esitetään vähennettäväksi noin neljä miljoonaa euroa. Vuodelle 2027 esitetty ja edelleen pysyväksi tarkoitettu 93 miljoonan euron indeksileikkaus ylittää merkittävästi uusiin tehtäviin osoitetun rahoituksen, jolloin nämäkin tehtävälaajennukset jäävät kokonaisuudessaan kuntien itsensä maksettaviksi.

Valtionosuusleikkauksille esitetyt kohdentamistavat kohtelevat kuntia myös hyvin eri tavoin. Vuodelle 2026 tehtyä 75 miljoonan euron leikkauksen kohdistamista esitetään jatkettavaksi vuonna 2026 toteutetulla tavalla siten, että vähennys on prosentuaalisesti yhtä suuri osuus

kunkin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta. Valtionosuuden vähennystä ei jatkossakaan kohdistettaisi niihin kuntiin, joilla peruspalvelujen valtionosuus on nolla euroa tai vähemmän (negatiivinen). Tämä leikkaustapa vähentää valtionosuuksien euromäärää suhteessa eniten niiden kuntien osalta, jotka saavat paljon valtionosuuksia. Vuodelle 2026 toteutettua vähennystapaa perusteltiin sillä, että vähennys ei kasvata kuntien välisiä suhteellisia eroja valtionosuuksissa eikä negatiivisia valtionosuuksia.

Vuodelle 2027 tuleva uusi 93 miljoonan euron valtionosuusleikkaus on esitetty kohdistettavaksi kunnille valtionosuusprosentin kautta, jolloin asukaskohtainen vähennys olisi euromääräisesti sama kaikille kunnille. Tämä nyt esitetty leikkaustapa kasvattaa puolestaan kuntien välisiä suhteellisia eroja valtionosuuksissa ja vähentää suhteessa eniten vähän valtionosuuksia saavilta kunnilta, eli käyttäytyisi päinvastoin kuin 75 miljoonalle eurolle esitetty leikkaustapa.

Jyväskylän kaupunki pitää välttämättömänä, että kuluvalle hallituskaudella kesken jäänyttä valtionosuusuudistusta jatketaan ja uudistus saadaan toteutettua pikaisesti uuden hallituksen aloitettua työnsä.

Mikäli nyt esitetyt leikkaukset nähdään välttämättöminä toteuttaa, Jyväskylän kaupunki esittää lausuntonaan, että molemmat sekä 75 miljoonan euron että 93 miljoonan euron leikkaukset toteutetaan kohdistamalla leikkaukset prosentuaalisesti yhtä suurena osuutena kunkin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta. Näin ei kasvateta merkittävästi kuntien välisiä suhteellisia valtionosuuksia ennen välttämättömänä pidettävän valtionosuusuudistuksen toteuttamista.